

על מעשים. אם יהודי מרים את מעשיו למעלה מראשו, ר"ל שמעשיו מרובין מחכמתו, או וגבר ישראל, אבל אם חכמתו מרובה ממעשיו ח"ו או וגבר עמלק. "וידי משה כבדים וכו' ויהי ידיו אמונה וגו'. פי' משה הי' בחי' דעת של כלל ישראל, ולכן קשה הי' לו להרים את ידיו היינו בחי' המעשים למעלה משורש הדעת, והיו ידיו כבדים. אכן מפני שידע שכל כוחו של עמלק הוא ע"י רפיון-ידיים בענינים המעשיים, לפיכך הרימם בכל כוחו ויהי ידיו אמונה וגו'.

ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. מי שיש בו אמונה אמיתית נעשית אמונתו אצלו כיד ממש, כדרך שהאדם מסוגל לפעול בידיו כרצונו כך פועל הוא באמונתו. וזה היה כוחו הקדוש של מרון הס"ק מלכוביץ זי"ע שפעל ישועות בקרב הארץ, כי היה גבוה מאד במדרגה זו של אמונה וכל יהודי שבא לפניו היה משריש בלבו אמונה בהירה כל-כך, עד שבכוחה נעשו כל המעשים והמופתים למעלה מדרך הטבע. "עד בא השמש" הכח הזה לפעול ע"י אמונה יתקיים ויהיה נמשך עד בוא שמש משיח צדקנו.

ב'דבש' הוא כ'ש'ב'ת'. דהנה אמרו חז"ל (שמ"ר פ' כ"ה) שבנ"י טעמו במן כל טעם שרצו לטעום בו, ובחי' זו יש גם בש"ק לפי מחשבתו ורצונו של האדם להרגיש בש"ק.

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. הטעם שמשה שלח את יהושע ולא הלך בעצמו לקיים את המצוה של מחיית עמלק, י"ל ביאור הענין שמשה רבינו היה בחי' הדעת של כללות ישראל, ולכן קירב גם את הערב-רב שהם בחי' דעת עורף דקליפה, ומשום כך כל הפגמים שהיו במדבר היו ע"י הע"ר, והיות שעמלק הי' מבחי' דעת דקליפה ע"כ לא רצה משה ללכת בעצמו ללחום אתו, מכיון שהוא כולל גם את הערב-רב ועי"ז תהי' לעמלק אחיזה בו. ושלח את יהושע שנקרא נער (שמות לג, יא) שהוא תואר הרומז למדת שמירת ברי"ק, שמקור התיקון הוא בבחי' דעת ע"י שלא קלקל ולא פגם מדת הדעת, ואצלו לא תהי' שום אחיזה לבחי' דעת דקליפה, ועי"ז ויחלוש יהושע וגו'.

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" ידים רומזות

י ת ר ו

להכיר בעצמו את בורא העולם המנהיג לבירה ואף דבק בו, אך בתחלה חשב שאינו צריך למשה רבינו שהוא בחי' חכמה היא אמונה. אולם כשראה שאחרי קרי"ס בא עמלק להילחם בישראל, כשנוכח מה גדול כוחו של הרע להשכיח מיד הכל שאחרי שראה את יד ה' הגדולה היה עמלק מסוגל לעשות מה שעשה, מיד הבין והחליט שאין עצה רק לבוא אל משה, היא בחי' אמונה. ואומר הכתוב את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל, ר"ל שיתרו הבין כי כל מה שעשה אלקים לישראל בקריעת ים סוף

וישמע יתרו. שמע שהוא מיותר כליל עלי אדמות, כיון שאינו ממלא את התפקיד שלמענו ירדה הנשמה אל הגוף. כלום לשם הנאות ותענוגים חומריים הורידו את נשמתו לעלמא הדין. וכאשר שמע כזאת מיהר ובא אל משה.

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה. פרש"י מה שמועה שמע ובא, קרי"ס ומלחמת עמלק. כ"הן מ'דין ח'ותן ר"ת ח'כ"ם. חכמה נקראת מה שאדם מקבל מרבו והיא בחי' אמונה, בינה נקראת מה שהאדם מבין כבר בשכל עצמו דבר מתוך דבר. יתרו זכה

אמרו חז"ל (ירושלמי שקלים ד:): נתקשה משה במחצית השקל עד שהראה לו הקב"ה מטבע של אש. פי' שמשה לא ידע איך יכופר עון ע"י נתינת הכסף שהוא דומם לצדקה, בשלמא כשמביא קרבן ומכפר על האדם הר"ז עליה בדרגה אחת בלבד מבחי' חי לבחי' מדבר, אבל שהכסף יכפר למדבר הרי זו עליה בב' דרגות. עד שהראה לו הקב"ה שע"י שהאדם נותן מטבע של אש ברתחת דמו, שאע"פ שהוא בהול על ממונו הריהו מוסרו לקדושה, הר"ז כקרבו ממש שמוסר נפשו ורצונו להשי"ת. ולכן אמרו חז"ל (ב"ב י:): רבי אליעזר הוי יהיב פרוטה לעני והדר מצלי שנאמר (תהלים יז, טו) אני בצדק אחזה פניך, היינו שקודם התפלה על האדם למסור ממונו שחביב עליו ביותר ועיקר רצונו שקוע בו, והיא בחי' מסירות נפש, כי נפש הוא רצון וכמ"ד (בראשית כג, ח) אם יש את נפשכם ופרש"י רצונכם. ועל ענין צדקה נאמר (יחזקאל טז, ו) ואומר לך בדמיך חיי, כי דמים תרתי משמע (מגילה יד:).

ועד העולם, שמלוא כל הארץ כבודו בכל אתר ואתר. עוד מרומז בטענת המינים שאין עולם אלא אחד, שלשיטתם לא יתכן שהעוסק בתורה ובעבודת ה' יעסוק גם בעניני עוה"ז והעוסק במסחר ועסקים יהא מעיניו בעבודת ה', שאין עולם אלא אחד ח"ו. וע"כ התקינו חז"ל שיהיו אומרים מן העולם ועד העולם, היינו להמליך את הקב"ה ולהחדיר אור אלקותו ית' בכל העולמות, גם במקום ובשעה שהאדם עוסק בעסקיו ובענינים גשמיים. וזה מרומז בפסוק (קהלת ה, א) כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברך מעטים, כלומר, אם חושבים שהאלקים הוא רק בשמים בשעה שעוסקים בענינים שמימיים, ואילו אתה הן הנך על הארץ שקוע בענינים ארציים, אם כך תחשוב יהיו דברך מעטים, לא תהיה מסוגל לפתוח פה לדבר לפניו ית' בתורה ובתפלה. יהודי מחוייב להאמין שמלוא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה ית'. וזהו באחד באדר משמיעין על השקלים, היינו שגם בהתעסק האדם בעניני שקלים ימליך שם מלכותו ית'.

זכור

את ה' בעבודתו, הוא ירגיש זאת, אבל האדם ששקוע בתענוגי גופו איננו מרגיש בכל זה והוא בקרירות גדולה, ואם כי יש לכל האנשים רתיחת הדם בעניניהם הנה בבואם לתפלה ולעבודת ה' הם בלי שום תנועה, כי מאחר שהכניסו את החיות המולידה תנועה בדברים אסורים הרי בבואם לדברים שבקדושה אפסה מהם החיות ותשוקת הלב. והיא היא קליפת עמלק, "אשר קרך בדרך ויזנב בד וגו'", שהוא משקיע את החיות בתענוגים אסורים וממילא אין בו שום חיות לדבר שבקדושה, על כן הוא קר ללא שום תנועה. אמור מעתה, שע"י "זכור את אשר עשה לך עמלק", דהיינו שתמחה את זכר עמלק,

"זכור את אשר עשה לך עמלק" (דברים כה, יז). "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ח). הא בהא תליא. וכבר אמר החכם: כל תנועה מולידה חום וכל חי מתנווע, פי' שכל דבר שיש בו יותר חיות מתנווע יותר, כמו שרואים כי הדומם אין בו שום תנועה, הצומח יש בו יותר תנועה ואילו החי הוא תמיד בתנועה, וכך גם העובד את השי"ת בכל ימות השבוע עליו לעמול קשה עד שיתעורר לבבו לעבודתו ית', ואילו בשבת קודש שיש בו נשמה יתירה והוא יותר חי מלא חיות דקדושה ניכרת בנפשו תנועה יתירה בהרגשת הלב ומתרחבים לבו ודעתו ללא יגיעה מרובה. אכן כל זה הוא למבקש

More מו"ק
more mover

מאטערט, ולא ירא אלקים, כדאיתא בוזה"ק (ח"ב כ"ו ע"א) דאי בהאי [בברי"ק] לא ישדי דחילו על רישיה דבר נש לא דחיל ל"י לקב"ה לעלמין בשאר פקודוי, והגם שנדמה כאילו יש לו יר"ש בענינים אחרים, בזאת יבחן.

ימח שמו וגמח זכרו מלהזכירו בזכרון קדוש. מרומז בזה על ב' עניני קליפת עמלק. א' שמשיתו לעבירה ממש, וע"ז נאמר ימח שמו, ב' שמשיתו לערבב במעשה הטוב בתורה ובמצוה כל מיני פניות ומחשבות זרות, והיא בחי' זכרו בזכרון קדוש היינו בזמן תורה ומעש"ט, כי קליפת עמלק יונקת מזה. והנה הפתח והגישה של עמלק לדברים שבקדושה היא ע"ד בן כפר החפץ להתיידד עם בן המלך על סמך שפ"א דיבר עמו, וממילא כבר יש לו גישה אליו, לפיכך עלינו למוחקו ולחזור ולמוחקו מזכרונו אלף פעמים ולא ניתן לו שום גישה אל מחשבותינו, ובזה ימח זכרו מלהזכירו בזכרון קדוש. פי' לא יעלה ולא יבוא עוד ברעיונו בעת עשייתנו תורה ומצוות.

תתעורר בך חיות מחדש ותזכה לזכור את יום השבת לקדשו.

"אשר קרך בדרך" פי' די קרירות איו שוין גיווארן א דרך. שוב אין זה מקרה. הוא כבר עבר ושנה והורגל בכך. לבו שוב אינו גשבר מזה כלל.

"ויזנב בך כל הנחשלים אחריו". נחשלים הוא בל' רבים ואילו בל' יחיד הוא נחש"ל, אותיות שלח"ן, ויש בו אותיות נח"ש. בעניני שולחן שהם אכילה ושתייה צריך האדם זהירות יתירה, שלא יהיו חלילה מצד הנחש ומצד קליפת עמלק. בתיבת אכ"ל"ה' וכן בתיבת שת"ה' יש אותיות שם הק' י"ה', כי האוכל כמו שיהודי צריך לאכול הר"ז אצלו בחי' זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא, כב).

ויזנב בך כל הנחשלים אחריו וגו'. הנחשלי"ם נוטריקון שלח"ן מיל"ה, רמז לבי התאוות העיקריות שבאדם, אכילה ומשגל, שאם ממלא תאוותיו אלו הריהו תמיד עיף ויגע, פאר האריוועט און פאר

פ ו ר י ם

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה (אסתר ג, ב). ולא קם ולא זע ממנו (שם ה, ט). הנה אמרו חז"ל (גיטין מ"ג ע"א) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן, ויש אנשים שאם נכשלו במשהו הם מתעוררים מיד להרגיש בחומר מצבם, אך יש אנשים שאינם עומדים על מצבם עד שנכשלים בדברים חמורים רח"ל ורק אז הם מתעוררים ורואים לאן הגיעו, וכך היה גם באותו דור שהכשילום הכשלה בתר הכשלה עד שנהגו מסעודתו של אחשורוש (אס"ר, פ' ז') ואח"כ השתחוה להמו, אף כי לא היה עבודה זרה ממש, ולא עמד

מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש. סדר העבודה בפועל של איש יהודי הוא מלתתא לעילא. בתחילה בן קיש, מלי דפיקה, ר"ל יגיעה בלי שום הרגשת הארה עד שיעזור לו השי"ת ויאיר לו. ואח"כ בחי' בן שמעי, שהוא כבר זוכה לשמוע, ע"ד הכתוב (מלכים א ג, ט) ונתת לעבדך לב שומע. ואח"כ זוכה לבחי' בן יאיר, שמאירין לו מן השמים בגוונין נהירין. וכה הוא מתעלה עד שזוכה לבחי' מרדכי, בחי' מירא דכיא שהוא תרגומו של בשמים ראש (שמות ל, כג), היינו שזוכה לחוש הריח האמיתי, בחי' והריחו ביראת ה' (ישעי' יא, ג).

ולהמתין עד שיזכה לראות כי נתקבלה תפלתו, שאם היה נענה על אתר הלא היתה מתבטלת הבחירה מכל וכל. על כן צריך האדם להתחזק ולהרבות בתפלה ובתחנונים ללא הרף, בחי' אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי, פי' אף אם עמדתי בתפלה כל היום ולא נעניתי אצעק עוד כל הלילה. ואל יחשוב האדם שמא יש בכך משום חוצפה כלפי שמיא, אם מסרבים לקבל תפלתו למה הוא מתעקש, שכך אומר דוד המלך ע"ה ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, רבש"ע הנך נקרא קדוש, מובדל ומופרש, הנך מובדל אפי' ממלאכים ושרפים, אך בכל זאת הנך יושב תהלות ישראל, ע"פ המבואר בספה"ק ביאור הל' "יושב תהלות" ע"ד שאומרים על אדם שיש לו משרה ומרויח כך וכך לחודש שהוא יושב על כו"כ כסף, וגם הקב"ה כביכול יושב על תהלות ישראל. וטעם הדבר, מפני שנשמות ישראל חצובות מתחת לכסא כבודו ית', ובאמרו תהלות ה' הריהו מחזק את מחצב נשמתו וגם כסא הכבוד מתחזק אגב כך, וא"כ שייך בזה ענין יושב תהלות ישראל.

סיפר מהרה"ק רבי ייבי מאוסטראה ז"ל,

שהיה שרוי בעניות גדולה ביום פורים וביתו ריקם, ובא איש אחד לשמחו, והוא היה מרדכי היהודי בעצמו. מרדכי הוא בחי' הבעל שמחה של פורים, והוא בכבודו ובעצמו בא לשמח את כל יהודי שרק רוצה להיות שמח.

סיפר מהרה"ק רבי נפתלי הגדול ז"ל

בעל "סמיכת חכמים" (ג"א מהרה"ק רבי אליעזר רוקח ז"ל מאמסטרדם) שפ"א בפורים שלח אליו המלך בעירו שיתפלל בעדו על ענין גדול שהיה זקוק לישועה, והרה"ק אכל ושתה הרבה בשמחה יתירה כראוי לפורים, ונתקבלה תפלתו והיתה הישועה. שלח המלך לחקור למעשיו, ואחרי

בנסיון עד שנחתמה עליהם הגזירה. כך דרכו של יצה"ר, שהוא בא אל האדם לפתותו פיתוי בטר פיתוי, עד שהוא חושב, הרי לא אוכל לשבור את יצרי לחלוטין ומוכרח אני למלא קצת את רצוני כדי שיעזובני, ואח"כ עוד קמעה ועוד קמעה, עד שהאדם עצמו הופך להיות יצה"ר ומגרה יצה"ר אנפשיה. אבל מרדכי הצדיק לא יכרע ולא ישתחוה, לא קם ולא זע, הוא לא ניאות למלא רצון הסט"א אפי' במשהו החל מן הרגע הראשון ומתוך כך גשתלשל הגס ונוצרה מזה מגילה שלימה. כיוצא בזה מצינו גם ביוסף, מיד בתחילת הפיתוי וימאן עם שלשלת (עי' בראשית לט, ח), בשום אופן לא. וזוהי הדרך לכל יהודי תמיד, כשחולפת במוחו מחשבה רעה צריך תיכף ומיד להשליכה, כי זה אסור, אם אינו נזהר במחשבה הריהו עובר על לא-תעשה דולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו, לט), אחרי לבבכם זו מינות ואחרי עיניכם אלו עריות (ברכות י"ב ע"ב), אדם שנכשל בהסתכלות בעריות נכשל גם במחשבת מינות, אלא מיד בהתחלה יעמוד נגד יצרו בכל תוקף ובכך יקיים פנימיות של מצות מילה, כמאה"כ (דברים י, טז) ומלתם את ערלת לבבכם.

אלי אלי למה עזבתני (תהלים כב, ב). איך יכול להיות שהקב"ה יעזובני, הלא אם היה מסיר השגחתו ממני ח"ו לא היה נשאר ממני כלום, והייתי אין ואפס המוחלט, אלא שהאדם לבדו הוא שחושב בדמיונו כאילו הקב"ה עזבו והוא מתמלא עליו רוגז, אבל האמת שהקב"ה שוכן תמיד עם כל יהודי ואם הוא מבקש ממנו יענהו, וכל מה שהאדם סובל אין זאת אלא משום שרחוק מישועתי דברי שאגתי. דהנה אם יהודי זוכה מתקיים בו מאה"כ (ישעיה סה, כד) "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע" אך אם לא זכה צריך הוא להמתין